

وقفنامه امیر چقماق

هو الله المنعم الباقی

امیر جلال‌الدین چقماق شامی و زنتش بی‌فایده خاتون در سال ۶۴۱ مسجد چقماقیه شهر یزد را ساخته‌اند . (جامع مفیدی ۱ : ۱۷۰ و ۳ : ۴۶۹ - تاریخ یزد ص ۷۵ و ۷۹ و ۱۵۹ - تاریخ جدید یزد ص ۹۷ و ۹۸ و ۲۲۴ - کتابچه موقوفات یزد ص ۶ ج ۱ - فرهنگ ایران زمین) .

طومار وقفنامه‌ای برای موقوفات این مسجد درست است که در سال ۱۳۰۰ قمری به چندین واسطه از روی اصل رونویس شده است همانکه عکس آنرا در اینجا می‌بینیم . بسیاری از عبارات و کلمات در آن بلفظ آمده و گویا نتوانستند آنها را در اصل آن درست بخوانند با همه این احوال متنی است بر ارزش و از چندین رهگذر قابل مطالعه است .

در پایان این متن از رکن‌الدین ضیاءالاسلام حسن بن صفی‌الدین محمود بن ضیاءالدین محمد بن مجدالدین حسن رضی بن ضیاءالدین حسین بن شرف‌الدین علی بن ضیاءالدین حسین بن شرف‌الدین علی بن شمس‌الدین رضی برعم بنوش مجدالدین حسن بن شرف‌الدین حسین بن مجدالدین حسن که از دانشمندان و بزرگان یزد و از خاندان علم بوده‌اند یاد شده است . در تاریخ یزد (ص ۲۱۲) و تاریخ جدید یزد (ص ۱۳۴ و ۱۳۶ و ۱۷۰ و ۱۷۲) و جامع مفیدی (۳ : ۶۳۸) سرگذشت آنان هست .

این چاپ از روی همان نسخه مورخ ۱۳۰۰ قمری است و با چاپ شده در دنیا جلد سوم جامع مفیدی فرقی دارد و سجالات کسانی که بدستی این بی‌سواد گواهی داده‌اند هم در آن دیده می‌شود و همینها از رهگذر نشان دادن چگونگی رونویسی برداری و احتیاط مرصع زمان در این زمینه با ارزش است . چون این متن ارزنده جداگانه درست شده است در اینجا نشر میشود از دوست گرامیم آقای محمد شیروانی که در رونویسی گرفتن آن از روی طومار و این کمک فرموده است بسیار سپاسگزارم .

محمدتقی دانش‌پژوه

احوال معاش و معاد افراد عباد تعالی کبریاوه

اقتضاء آن فرمود که به امر « کن فیکون » بر طبق آیه کریمه « و من کل شیئی خلقنا لعلکم تذکرون » مواد مخلوقات و صور موجودات و اکثر حالات بریات ، به واسطه ترکیب او از دو جزو مختلف که یکی خلق و یکی به عالم امر تعلق دارد که « الاله الخلق والامر » چنانچه از نص کلام دولت ختام سعادت نظام « حیث قال عز شأنه : انی خالق بشرأ من طین ، فاذا سویته و نفخت فیه من روحی » مستفاد میشود مثنوی

متضاد و متباین ایجاد و احداث گشته ، مانند دنیا و عقبی ، کبری و صغری ، ظلمت و نور ، اناث و ذکور ، غموم و سرور ، تفرقه و ممات ، فنا و ثبات ، ثواب و عقاب ، وبهشت و دوزخ ، خیر و شر ، نفع و ضرر ، صلاح و فساد ، وقس علی هذا ، و اکثر صفات علیا و اسماء حسنی الهی که درضی هر یک حقایق نامتناهی مندرج بر همین منوال است « هو الاول والاخر والظاهر والباطن ، و هو بکل شیئی علیم » مقصود که در بدن خاکی ظلمانی انسانی گوهر شب افروز روح روحانی نورانی

را با شبه تاریک قوای عصبی شهبانی مقارن ساخت ، و بقوت تفکر که علت عقل و نطق و حکمت و رؤیت و تدبیر و رای و مشورت است اختصاص بخش و موهبت عظیم و عطیه جسمیه و بحمدالله که سبب ادراک اکثر حقایق آنست اعنی قلب و سمع و بصر که « جعل لكم السمع والابصار والافئدة » تعظیم آنرا فرموده ، ارزانی داشت ، بنور عقل میان اضدادی که مبین گشت امتیاز کند ، و خیر از شر و نفع از ضرر جدا گرداند ، معلوم داند که مفاتیح سعادات جاودانی در ضمن طاعات و خیرات و عبادات حضرت صمدانی است و غایت اتحاد او در این سرای سنج و محل عناد و رنج به امر تعیین و تقریر رفته :

اول عمارت ارض ، بحکم « واستعمرکم فیها » تا بقدر واجب در اینجا که محل انتفاع از مکاسب و معایش است ، اعداد اسباب تعیش کرده ، اکتساب مطاعم و ملابس و مساکن بماند . به طریقی که بسد جوعی و ستر عورتی قناعت کند ، که قدر واجب و وجه لازم باشد کما قال عز شانه :

« ان لك الاتجوع فیها ولا تعری ، وانك لا تطعم فیها ولا تضحی » تا مساعی و اجتهادات او حکم « والذین جاهدوا فینا » گرفته بکرامت « لنهدینهم سبلنا » قال علیه الصلوة والسلام : « من طلب رزقه علی ماسن فهو فی جهاد ، ومتی لم یکن كذلك فسیعیه هباءً مثنورا » .

دوم حضرت معبود بحق کما قال الله تعالی : « ما خلقت الجن والانس الا لیعبدون » و انقیاد و امتثال فرمان ایزدی است در اوامر نواهی تا بدان امور اولی و احوال غیبی مضبوط و منظم گردد .

سیم مکارم شریعت که موقوف علیه خلافت الهی است و آن اقتدا بیاری عز اسمه که در انواع سیاسات است و قدر قوت و طاقت بشری و [مکارم شریعت] .

چهار است : حکمت و عدالت و علم و احسان . و سیاست دوتوع است :

اول نسبت با نفس و بدن و اعضا و جوارح خود را بطاعات و عبادات و اتباع ناموس الهی و افعال ستوده و خصال حمیده داشتن ، از تهذیب نفس و تعدیل عمل و تقویم فعل کما قال الله سبحانه : « یا ایها الذین آمنوا علیکم انفسکم » .

عکس صفحه اول وقفنامه مسجد امیر چقماق

دوم سیاست غیر که عبارت از کیفیت تعیش و تعامل و تعادل با اهل منزل و مدینه است . و هر آفریده ای که صلاحیت سیاست نفس و بدن و تهذیب اخلاق خویش نداشته باشد ، از آن غیر نتواند . چنانچه حضرت عزت در مذمت آن طایفه میفرماید : « اتأمرون الناس بالبر و تنسون انفسکم » و استحقاق این منصب شریف اعنی خلافت جناب جبروت که سبب ارتقا و وصول بعالم ملکوت است و استیصال کمال عبادت حی لایموت که مستلزم سمو مرتبت و علو منزلت و دخول در جنت صاحب کمال تواند بود که به طهارت نفس موسوم و وجنات لوح

سرمایه دائم اندوخته ، و بدین وسایل نفس قدسی صفاتش محل خلافت حضرت ربانی گشته و ذات خورشید آثارش مظهر امامت از قبل بارگاه سبحانی آمده ، شهباز بلند پرواز همت آسمان منقبتش زیرستان را در ظلال سپهر مرحمت و رأفت آورده ، و بهمت قضا توان قدر مقدرت رافع مراحل مهمات و دافع آثار مسلمات ابناء ایام گشته ، مبانی بدعت و مناهری را بمعاضدت قوت بازوی اسلام منطس ، و آثار عناد و شرك بوسیله اعلا معالم شرایع نبوی مندرس گردانیده .

اعنی خورشید آسمان کامکاری ، و دیهیم اورنگ رفعت و بختیاری ، مظهر آثار فضایل نفسانی ، نمودار لطایف رحمت رحمانی ، و هو السلطان الاعظم المطاع ، و الخاقان - الاعلال الواجب الاتباع ، میشد ، بنیان المعدلة و الانصاف ، هادم قوانین الضیم و الاعتساف ، و رافع عدبات الالویة السلطانیة ، جامع افانین السیاسات الربانیة ، الذی اعترفت قیامرة الملوك بعبودیة سده للعرز و التمكن ، و اعترفت قهارمة القروم من تیار دعاء خلافته بین المسلمین ، المختص بعنایات حضرة الله الملك المنان ، معین الحق و السلطانیة و الخلافة و الدینا و الدین ، اعتضاد شرع سید المرسلین شاهرخ بهادر خان خلداله ملكه و سلطانه و اشاع علی العالمین بره و احسانه . كه تا قطرات سحاب مواهب بیدریش بر ساحت آن روزگار ریزان شده ، چمن امید شرع و دین از رشحات فیض این مشر و شاداب گشته . و از عموم عدل و رأفت و شمول فضل و عاطفت ، چهار گوشه ربع مسكون بر استقامت و رفاهیت مثال دارالسلام آمده . سیما دارالعبادة یزد که در عهد خلافت خویش بیت السعادة ساخته ، در ظلال معدلت و انصاف ، و جناح مکرمت و اعطاف ، و سایه اشفاق و الطاف عالی جناب ، دولت مآب ، حشمت قباب ، رفعت انتساب ، سعادت اکتساب ، امیر اعظم اکمل ، و الی اعلى اعدا عقل ، مروی باسقات الحکومة و الامارة . رشحات النصفه و العدالة ، مقوی سواعدا الصدارة و الایالة ، مولی اعظم الامراء ، ذوی العزة و التمكن ، ناصب رایات الخیرات و الصدقات الباقیات بین المسلمین ، ناظم امور السلاطین العادلین ، المختص بعنایات حضرة الله رب العالمین ، نظام الحق و المك و الدین ، راقم آیات الجود و الجدوی فی صفحات الارضین ، الراجی عفو ربه الخلاق ، الامیر جقماق بن امیر اعظم سعید اعلی اکمل اقدم افخم حمید مؤید الامراء ذوی المناصب و المراتب

عکس صفحه آخر وقف نامه مسجد امیر جقماق

ضمیرش با مارت مکارم اخلاق مرقوم باشد و معاطف اذیال احوال خود را از آسیب غبار سیئات و قبایح قولاً و فعلاً صیانت و حراست واجب و لازم داند و تواند . و بحمد الله تعالی و کمال الطافه العمیمه و اعطافه - الجسمیة ، صفایح صحایف این روزگار بنقوش مکارم شریعت جبین سعادت مندی منقوش است که از معلم توفیق احسان آداب آموخته و از خزانه «من یوتی الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً»

والاحكام الواصل الى رحمة الله ذي الجلال والاکرام جلال -
الدولة والدين پورتيومور الشامي ، ابدت ظلاله امارته ومبراته ،
وشيدت مباني حكومته ومكرماته ، كه از بندگان معتمد آستان
سلطنت آسيان بود .

ودر قناع قناعت و رد [ا] عصمت و طهارت ،
جليله كريمة او مولاة عظمى واليه عالية فخمي ، عاقله كاملة
كبرى ، ملبسة جلايب العصمة والتخدر بين العفايف ، مكسية
اقمصمة الطهارة والتوقر من دفات العوارف ، مهد قوانين -
الخيريات ، مشيد مباني الصدقات ، الصارفة اوقاتها الشريفة
الجارية المختصة بعنايت خالق البرية صفورة الملة والدين ،
في بث اصناف الطاعات ، الساعية في تعمير ببيان الخيريات ،
الجارية المختصة بعنايت خالق البرية صفورة الملة والدين ،
عصمة الاسلام والمسلمين ، سميابة رسوس رب العالمين ،
بي بي فاطمه خواتون ، بنت امير اعظم سعيد ، اكمل اقدم -
حميد ، مؤيد الامراء ، اولى العز والتمكين في اوان حياته ،
الواصل الى رحمة الله في سجايح جنانه شمس الدولة والدين
امير محمد ، مهدت قواعد رفعتها و حشمتها ، قرار دانه .

چون بفحوای ارباب الدولة ميمون ، از ناصيه
حالشان آثار « سيماهم في وجوههم » مشاهده فرموده ، مدتی
مدید اعنه ایالت این ولایت ، بقبضه کفایت و عدالت ایشان
سپرد ، و برفوق « الناس على دين ملوکهم » متراوجان مشار-
اليهما نیز در اشاعت مکارم شریعت که عبارت از آثار علم و
عدل و احسان است ، اقتضاء سنن مرضیه بندگی حضرت پادشاه
اسلام نموده ، وظایف اجتهادات حمیده بتقدیم رسانیدند ، و
بنور عقل که در صدور ایشان حکم « کمشکوة فيها مصباح »
دارد امتیاز میان اضدادی که سابقاً مبین گشته از خیر و شر و نفع
و ضرر و انقیاد و عناد و صلاح و فساد فرموده ، معلوم
کردند که بنی آدم در این دار مستعار که منزل گذار است
نه محل قرار بر مثال مسافران اند ، و دنیا گذرگاه ایشانست ،
و بطون امهات مبدأ نهضت ، و منزل عقبی مقصد ، و مدت
بقاء مقدار مسافت ، و سالهای زمان زندگانی منازل ، و شعور
عهد حیات فرسنگ ، و ایام زندگانی امیال و انفاس معدوده
خطوات ، که اورا بصوب منزل آخرت میبرد ، مانند کشتی
که راکب را بسفر میبرد « كما قال امير المؤمنين و امام -
المسلمين على بن ابي طالب عليه السلام وجه (۴) : « الناس

سفر ، و الدنيا دار ممر لا دار مقر ، و بطن امه مبدأ سفره ، و الاخرة
مقصده و زمان حياته مقدار مسافته ، و سنوه منازل ، و شعوره
فراسخه ، و ایامه امیاله ، انفاسه خطاه ، یسار به سیر السفینه
راکبها » و همین معنی را گفته اند :

وما للناس الا نهزة لحوادث تصادمهم تترى على حين عزة
وما هذه الدنيا بدار اقامة و منزل امن من طوارق محنة
و لكنها دار ابتلاء و حسرة و مریع هم و اسکتانه عبرة
مواهبها عاریه مستردة و اربابها رهن المنى والنية
مراستها مقرونة بمساءة و راعائها مكفوفة بمضرة

و حق جل و علا ایشان را بدار السلم دعوت فرموده که « والله يدعو
الى دار السلم » و بگوش هوش اشارت غیبی شنیده ، بیت :

« بهرتو درباغ خلد هشت سراق زدند
بر نهمین چرخ زن قبه خرگاه را
سدره نشین شو که هست روح قدس رهبرت

درخس دنیا میند همت کوتاه را
لاجرم عنان همت خود را بصوب اعداد زاد لیوم الميعاد
معلوف گردانیده ، انداخار کنوز سعادت ابدی که هر آینه
مستتبع درك ثنوبات سرمدی خواهد بود ، وظایف اجتهادات
مرضیه بتقدیم رسانیدند ، که « ومن اراد الاخرة و سعى لها
سعيها و هو مؤمن ، فاولئك كان سعيهم مشكوراً . » تا در روز
محشر که زمان عرض اکبر باشد از قبل « بالاخسرین اعمالا
الذين اضل سعيهم في الحياة الدنيا وهم يحسبون انهم يحسنون
صنعاً » نباشد مبنی برین مقدمات مولات عالیه کبری ، جلیله
کریمه مشار إليها ، و فقها الله لابتناء مبانی المبرة والحسنی ،
در ظاهر دارالعبادة مذکوره بخارج باب مهري مجرد قرب
بازار سرریک و مزار متبرک ، شمع شبافروز انجمن کرامت
و ولایت ، گوهر امامت و هدایت ، رهبان الاولیاء ، ولی
الکشف والیقین ، امیر علی سید قوام الدین قدس سره ، متصل
محلّه دهوک سفلی معمار همت عالیهاش بتأسیس مبانی و
ترخیص قواعد صدقات از مسجد و خانقاه و مصنعه و نهر و چاه سرد ،
و دیگر عمارات طریقه اهتمام بجای آورده ، از احب اموال
خود بفحوای « لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون » مسجد
جامع و جماعت خانه بجنب آن بنا فرموده ، بحکم « من بنى لله
مسجداً ولو مثل مفضح قطاة بنى الله له بيتاً فى الجنة » که

لوح در گاهش عباد عباد را بندای غمزدای « ادخلوها بسلام
آمنین » خبری میدهد ، و هوای صحن سرایش از نسیم
دلگشای « انما يعمر مساجد الله من امن بالله واليوم الآخر... »
روایتی مینماید . انوار اسرار آیات بینات قرآنی از در و
دیوارش لایح . وروایح صدق « ان المساجد لله فلا تدعوا
مع الله احداً » از شرفات گرفتاش فایح جمال باکمال حال
منبر و قبله گاهش بحال « فلنولينك قبلة ترضيها » مصور و
خیاشیهم ساجدان از نوافح « اينما تولوا فثم وجه الله » معطرواز
مبدأ تباشیر صباح تا مقطع و مآخیر رواح محل اقامت نوافل
و مکتوبات . واز مفتوح طلیعه بام تا مختتم امداد ظلام مقام
جمعه و جماعات .

وایضا مهندس فکر عصمت پناهی در جنب آن خانقاهی
ساخت که استحکام ارکان عالیش از رسوخ اعتقادهای بتنهائیه
نایره حیره حکایت می کند ، و زلال انهار صحن سرایش
مثالی از « انهار من ماء غیر آسن » مینماید . زواییای
حجرات و بیوتات که باسالیب صفا مشحون است شرح عطایای
معمره مستحده با صدور اهل حضور میگوید : وقف گردانید
بر جماهیر مسلمانان که بصفت صلاح و تقوی و فلاح منتصف
باشند ، از سادات و علما و مساکین و غیره تا محل و مسکن ایشان
باشد بسبیل عبور .

و در این خانقاه مذکور ، بعون تأیید جهت تأیید
مصنعه ای تشیید فرمود که شبانروزی از زلال همت دریانوال
بایعه مالامال ریاض امانی و آمال تشنگان از آن حیاض
سیراب ، و نهال کمال شان شاداب و چون بصر بصیرتش به
کحل الجواهر عقول سلیمه روشن گشته ، دانست که مقدمات
طاغات و عبادات رفع احداث جسمانی ، و دفع اوساخ نفسانی ،
و حصول طهارات ابدان و ابواب است ، و بی آن جایز نیست ،
فکر صایش اقتضا آن کرد که در باب مسجد و خانقاه نهی
بر سر آب قنات جدیده حفر کردن فرمود که هر صبح و شام
بل در تمام لیالی و ایام خلائق از آن بهره مند گردند ،
و در سلك مطهران انتظام می یابند و همچنین رای صواب
اندیش بنابر تمیم مبانی خیرات و تقدیم وظایف حسنات والیه
خیره مشارالیه ، در مقابل خانقاه مذکور ، چاه آب سرد
ساخت ، و بر سر آن عمارتی مطبوع جهت سقاخانه استحداث
فرمود ، تا در هنگام شدت گرما بجرعه ای که از آن [ن]

بخشش گاه فیض بحار « کان مزاجها کافوراً ، عینا یشرب
بها عباد الله یفجرونها تفجیراً » نصیبی داشته باشد ، حرارت
و تشنگی را تسکین دهد ، و ثواب آن بزرگوار همایون
معمره بانیه واصل گردد ، و در زمرة محظوظان « و سيقهم
رهبم شراباً طهوراً » داخل ، والله ولی الاجابة .

و چون والیان متراوجان مشارالیه بعون تأیید سبحانی ،
و توفیق یزدانی ، بکمالات انسانی و فضایل نفسانی که
مستدعی سعادات جاودانی است اتماف یافته بودند ، « و ذلك
فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم » و بر رای
صواب نمای ایشان مبرهن گشته که مقالید جنات باقیات و
مفاتیح درك درجات عالیات در ضمان مسابقت بخیرات و
مسارعت بمبرات جاریات است ، که « اولئك یسارعون
فی الخیرات وهم لها سابقون » و از سر صدق نیت و صفای
طوبت بر طبق ارادت و مشیت حسبة لله تعالی و طلباً لثوابه و
تیسر العقابه » وقف کردند متراوجان والیان مذکوران بر
مبانی خمس خیرات ، اعنی : مسجد و خانقاه و مصنعه و نهر
و چاه آب سرد بر مصارف معینه که عنقریب خامه مشکین عمامه
شرح آن مرقوم خواهد گردانید . اما آنچه جناب معدلت
ایات زوج مذکور سویت له الحکومة بین الجمهور از عرایس
املاک و نفایس اسباب خویش وقف کرده و تصدق فرموده ،
جملگی عمارت گرد حمام است واقع بداخل دارالعبادة
مذکوره بموضع میان بازار مقابل مسجد جامع که جناب
تفضلت مآب واقف از احب اموال خود استحداث فرموده ،
و بواسطه انتساب باینجناب مستغنی است از بیان حدود و اوصاف ،
با توابع و مضافات شرعیه و عرفیه داخله و خارجه مذکوره
و متروکه ، سوی عروضا ، و جملگی کاروانسرا که واقع است
بخارج دارالعبادة مذکوره بجنب مبانی خیرات مزبوره ، که
همچنین عالیجناب ، محیت عن ساحة احواله الصوارف ،
بنا فرموده .

و بدین انتها از ذکر تحدید و توصیف استغنا دارند ،
با سایر ملحقات و زیادات شرعیه و عرفیه و جملگی شش سهم
مشاع از جمله سی و شش سهم که اصل قناتست مدعوبه
خیر آباد و هوک که منبع آن صحرای قصبه مهریجرد است از
قصبات دارالعبادة مذکوره . و مظهر آن موضعی که معروف
است به برزه فرافر مع جملگی دوازده سهم مشاع از جمله

سی و شش سهم که اصل سهام قنات حسن آباد است ، که منبع آن صحرای قریه مشکاباد است از توابع قصبه مهریجره مذکور ، و مظهرش همچنين برزده فرافر ، که مزبور گشته ، که آب و قنات مذکور تین به معیت و تلاحق فایض میشود بر اراضی و باغات محله و هوک سفلی ، که متصل عمارات خیرات مذکوره است . و همین آب در صحن سرای خانقاه جاریست ،

مع سایر توابع و مضافات و لواحق و منسوبات ، از کفایم و حرایم شرعیه و عرفیه . و جملمگی هجده سهم کامل شایع از جمله سی و شش سهم که اصل قنات حسن آباد مذکور است که نعوت و اوصاف آن مبین و مشروح گشته .

و ایضاً جملمگی شش سهم دیگر مشاع از جمله سی و شش سهم که اصل قنات خیر آباد مذکور است با سایر توابع و مضافات . و جملمگی شش سهم دیگر شایع از جمله سی و شش سهم که اصل قنات خیر آباد مذکور است با سایر توابع و مضافات . این خصص مذکوره بموجبی که در حجج مبیعات محرر و مزبور و مقرر و مسطور شده و انتقال این جمله از فرزندان جناب مولانا اعظم سعیدا ، احسب انب اقدم حمید ، مولی اعظم الاکابر والقضاة فی زمانه ، الواصل الی رحمة الله وغفرانه ، ضیاء الحق والدین محمد بن مخدوم مولانا اعظم مغفور ملاذالقضاة ذوی المراتب والمناسب والاحکام فی او ان حیاته الفایز بجناب رحمة الله فی روضات جنانه ، مجد الحق والشریعه والدین حسن الرضی ، وعم ایشان مولانا اعظم احسب اکرم ، شرف الملة والدین حسین و ابن عم او مولانا و صاحب اعظم شرف الملة والدین علی بن مولانا اعظم مغفور ، رکن الحق والدین امیر یحیی الرضی بجناب معدلت پناهی ، واقف بوده بطریق بیع و شرا .

و جملمگی چهار سهم و دانگ و نیم سهمی از جمله بیست و هشت سهم ، که اصل قریه ایست واقع بر ناحیه سفلی مدینه میند از ولایات دارالعبادة مذکوره معروف و مشهور به بدر آباد مورتی که باین اسم مستغنی از بیان حدود و اوصاف ، با توابع و منضمات ، از اراضی و ابنیه و قنات ، و سایر آنچه تابع این قریه دانند شرعاً و عرفاً ، بموجب تمسک شرعی که مسمات فاطمه خواند بنت امیر سابق الدین علی بن امیر شمس الدین حسین بن خواجه قوام الدین مسعود شاه ، به مقتضای بیع شرعی ، بجناب واقف عمت معدلت انتقال یافته ، و سایر

حصصی که مشروح و مبین گشت جهت استعمار با سامی که مرقوم شد مستغنی است از بیان حدود و اوصاف ، با توابع و مضافات هر يك شرعاً و عرفاً .

و اما آنچه باینیه خیر معمره مشارالیه ابدت غصمتها و رفعتها ، وقف کرده و تصدق فرموده ، عمارت گرد حمامی است که مقابل خانقاه مذکوره واقع است ،

و جملمگی تمام میاه و اراضی ده محمد طیس گیلک واقفه باینیه مشارالیه است . و باین انتساب استغنا دارد از ذکر تحدید و توصیف ، مع سایر ملحقات و منضمات و توابع و زیادات و طاحونه که واقع است به اهرستان دارالعبادة مذکوره به موضع باغ گشتاسب و داریه میاه قنات تفت و نصیری معروف و مشهور به طاحونه یوسف جلیلی ، که ایضاً باین معروف است ، مع باغات خلف آن که چند بیق آب تفت و نصیری در آن جاری است ، و محدود میگردد بطریق و مدخل سفلی و بیاب بر که مشهور اعلا ، و به باغ لالا معروف ، که از خالعات شریفه است ، و بیاب ورثه عمید نجم ناصر مشهوراً و بطریق ایضاً ، و باغچه استاد یحیی حلوانی تعریفاً ، و به خرابه و فضای طاحونه استاد مشهوراً ، و طاحونه بایر جمال خواری تعریفاً ، با توابع و مضافات شرعیه و عرفیه و لواحق و منسوبات داخله و خارجه ، که از حاجی امیر احمد عس مشهوراً ، و فرزندان او به واقعه مشارالیه ، ابدت ظلال رفعتها ، منتقل شده به منایع شرعیه و اقرار بتصدیق و امضاء بیع و بعضی از باغچه خلف طاحونه و خان تفت بطریق بیع شرعی .

حانوت که بر سبیل اتصال واقع است بخارج دارالعبادة مذکوره به قسمت مزار متبرک قطب الاولیاء بین الانام ، شیخ جمال الاسلام افضیت علی ضریحه قطرات رحمة الملک العالم ، محدود بحجره خواجه محمد شوشتری مشهوراً ، و خانه استاد قطب الدین بن مجد الدین بهاء الدین بنا تعریفاً ، و بطریق و فضاء ورثه خواجه صدر الدین اصفهانی معروف ، و حجره امیر قوام الدین بن امیر محمد قورچی مشهوراً ، و خانه استاد سلطان جمال تبریزی جمال ، و خانه استاد شیخ علی رشته پر تعریفاً ، و خانه استاد شیخ حسین بن روزبه خباز ابرقوهی ، و به مصلائی جدید مقابل مزار مذکور ، علو و طریق سفلی و خانوتی به تصرف متولی مزار مذکور ، و هو مولانا اعظم

كمال الملة والدين محمود الملقب بمنشى ، باتمام توابع و مضافات ولواحق و منسوبات شرعيه و عرفيه ، كه از بي بي خواتون بنت مولانا اعظم سعيد غياث الملة والدين على المنشى و سلطان ترکان بنت مولى اعظم مغفور شهاب الملة والدين محمد بن مولانا غياث الملة والدين على المذكور و خواجه صفى الدين بن خواجه جمال الدين بن خواجه شرف الدين به ملكة عظمى واقفة مومى اليها ، ثقل الله موازن ميزانها ، انتقال يافته به مبايعت شرعيه ، و عرصه آن عمارات مواليان اعظمان اخوان عماد الملة والدين مسعود و كمال الملة والدين محمود فرزندان مولانا غياث الدين على منشى مذکور مدت نود سال به ملكة واقفه باجاره داده اند ، كما دل عليه الكتاب الشرعى .

و جملگى يازده سهم و نصف سهمى مشاع از جملہ بیست و هشت كه اصل سهام قريه بدرآباد مورتى است كه سابقا مذکور شد ، و على جناب معدلت اياب زوج مشار اليها خلعت ظلال امارته ، و نصفه ؛ چهار سهم و دانگ و نیم از این قريه مذكوره وقف فرمود با ساير توابع و مضافات . و این يازده سهم و نصف سهمى ده سهم و نصف سهمى از صاحب اعظم مولا اعظم الصواحب والاكابر ذوى المراتب خواجه عماد الملة والدين مسعود بن صاحب اعظم سعيد خواجه ضياء الملة والدين محمد الملقب بامير شاه به ملكة عاليه واقفه مذكوره منتقل شده ، به مبايعت شرعيه ، و يك سهم از شريف عبدالدين ابى عبدالله مسلم پسر نوشروان دينار مجوسى به بيع شرعى .

و جملگى چهار طسوج و دوازده طشت از جملہ يکھزار و صد و پنج طسوج كه اصل سهام قنات آمده مشهور است از قنات مدينه ميبد از ولايات دارالعبادة مذکور .

و جملگى يكصد و هفت طسوج و شش طشت و نیم از جملہ يکھزار و سی و دو طسوج و دو دانگ و نیم كه اصل سهام قريه قنات قريه جديده فيروزآباد ميبد است .

و جملگى چهل طسوج و دوازده طشت از جملہ نهصد و چهل و هفت طسوج و هفده طشت كه اصل سهام قنات قريه محمودى است از توابع ميبد .

و جملگى پنجاه و دو طسوج و بيست و سه طشت از جملہ هفتصد و بيست طسوج كه اصل سهام قنات قريه دستجرد بارجين است از توابع ميبد . كه هريك از این سهام بواسطه

اشتہار این اسامى مستغنى اند از ذکر تحديد و توصيف ، با ساير توابع و مضافات و ضمائم و ملحقات هريك از جرايم و كظايم و فستقات و آبار وانها و غير ذلك ، از آنچه داخل این حصص شمرند شرعاً و عرفاً . و انتقال این حصص به واليه واقفه مذكوره لازالت و حيات الدنيا بوجودها معموره از مولاة عظمى حميدة الملة والدين مخدوم خواند بنت مولانا و مرتضى اعظم سعيد امير شمس الملة والدين حيدر بن مولانا و مرتضى اعظم سعيد جلال الملة والدين حسن شده به بيع و شرى شرعيه .

و جملگى سيصد و بيست و نه سهم و دودانگ سهمى از جملہ چهار هزار و هفتصد و پنجاه و هشت سهم كه اصل سهام قنات قريه دهاباد است از قري مدينه ميبد مذکور كه باين اسم همچنين استغنا دارد از بيان حدود و اوصاف ، با تمام توابع و زيادات و ضمائم و ملحقات و منسوبات ، كه از صاحب و مرتضى اعظم امير غياث الدين محمود بن مولانا و مرتضى اعظم سعيد جلال الحق والدين حسن بن ركن الحق والدين سلام الله به مولاة عظمى واليه لازالت بنیان المبرات بعيها عاليه ، منتقل شده به مبايعه شرعيه .

و جملگى سيصد و شاترده سهم و چهار دانگ سهمى از جملہ ده هزار و هفتصد و نود سهم كه اصل سهام قنات بندرآباد است از قرای رستاق دارالعبادة مذكوره ، كه ايضاً بجهت شهرت مستغنى است از بيان حدود و اوصاف ، با توابع و مضافات ، كه از خواجه نجم الدين محمود شاه بن حاجى على شيخ ابيه الله بندابادى به واليه واقفه انتقال يافته ، به مبايعت شرعيه .

و جملگى يك هزار سهم از جملہ هشت هزار و يكصد و نود سهم كه اصل سهام قنات شمس آباد رستاق دارالعبادة مذكوره است ، و باين اسم مستغنى است از بيان تحديد و توصيف ، با توابع و مضافات .

و جملگى يك هزار و يكصد و هفتاد سهم و نيم دانگ سهمى از جملہ نه هزار و سيصد و نود سهم كه اصل سهام قنات قريه اشكدر است از قرای رستاق دارالعبادة مذكوره ، كه همچنين باين اسم استغنا يافته از بيان حدود و اوصاف ، با توابع و لواحق و منسوبات . و اما اسهام شمس آباد رستاق از بي بي عصمت شاه بنت

مولانا صدرالدین علی بن مولانا کمال الدین افضل مشهور به اصفهانی و خواهرزاده او مولانا کمال الدین علی بن خواجه صدرالدین احمد بن خواجه عین الدین علی و برادرزاده او خواجه غیاث الدین بن خواجه جلال الدین اسلام بن خواجه صدرالدین احمد مذکور به والیه ملکه عظمی واقفه لازالت عیون الحوادث عن ذاتها صارفه ، منتقل شده به مبیعت شرعیه .

واما سهام قریه اشگندز از ورثه مولانا و صاحب اعظم سعید نظام الدوله والدین ابی بکر خامه مشهوراً ، به بیع و شرای صحیحین .

و جملگی دویست و شصت و نه سهم و پنج دانگ سهمی از جمله هشت هزار و هشتصد و چهل سهم که اصل سهام قنات قریه تفت است از قرای قهستان دارالعباده مذکوره ، و کاروانسرای که ایضاً از غایت شهرت مستغنی است از ذکر حدود و اوصاف ، با توابع و مضافات و لواحق ، و این سهام از صاحب اعظم خواجه کمال الدین حسین بن صاحب اعظم سعید خواجه شهاب الدین قاسم بن جناب عصمت پناهی والیه منتقل شده به بیع و شری شرعیین .

و جملگی دو دانگ کامل شایع از قناتی که معروف به محمدآباد سریزد واقع به ناحیه قصبه مهریجرد از قصبات دارالعباده مذکوره ، که آب آن قنات فایض میشود بر اراضی و باغات قریه سریزد مشهوراً ، و باین اسم مستغنی است از بیان تحدید و توصیف ، با توابع و مضافات شرعیه و عرفیه و داخله و خارجه . و این دو دانگ قنات مذکوره دانگی از صاحب اعظم خواجه شاه عماد الدین عبدالرحمن بن صاحب اعظم سعید خواجه کمال الدین شاه شیخ محمد بن صاحبقران مرحوم خواجه برهان الدین فتح الله ابوالمعالی . و دانگی از صاحب اعظم افتخارالتجار خواجه جلال الدین محمد بن صاحب اعظم سید مضرالتجار خواجه فخرالدین پیرک التبریزی ، به ملکه عظمی عالیّه عادله کبری واقفه مشارالیه منتقل شده به مبیعت شرعیه مع سایر توابع . هر یک ازین حصص مرقومه مشروح مزبور از بیوتات و حجرات و غرفات و آلات و ادوات و حرایم و کفلایم و فستقات و سومقات و آبار و انهار و اشجار و جداول و آنچه شرعاً و عرفاً داخل آن دانند ، سوی عرصه داخل شهر و حمام خارج که آن عرصه استیجار نموده اند ،

و عمارت حمامین خود استحداث فرموده اند .

وقتی صحیح شرعی مؤبد مخلد که ارکان صحتش از معادن فساد و نقصان سلامت ، و بنیان مشروعیت به ضوابط و شرایط فقهیه حالی ، و از نواقص و بطلان خالی ، مشحون و مقرون به صیغ شرعیه که از والیان واقفان متراویجان مذکوران ثقل الله بالاجزاء لجزیل الصواب و الثواب الجمیل قطاس میزانهما صدور یافت . و قفیکه صفحات صحت آن از قرب قریب صافی ، و بقیود مقبره وافی ، الی ان یراث الله الارض و من علیها و هو خیر الوارثین .

و تولیت شرعیه مفوض گشت واعنه این موقوفات باقیات به قبضه کفایت و اعتبار و کف درایت و اختیار فرزند کامکار چابک سوار مضمار عدل پروری ، صاحب عیار نقاد خانه هنروری ، نهال ریاض دولت و اقبال ، گلین حدیقه انعام و افضال ، حاوی اقسام کمالات انسانی ، جایز احکام سعادات نفسانی ، رافع اعلام تلاوت آیات قرآنی ، واضع ارقام اذکار و طاعات ربانی ، امیر اعظم اعقل ، والی اکرم اعدل ، مجتهد اجنحه الاماره و الرافه ، مرشح باسقاط الحکومه و العطاقه ، ناسخ صحایف البس و الاحسان ، المخصوصی بمنايه الملك الذیان ، شمس الدوله و الملك و الدین رکن الاسلام و المسلمین محمد بن واقف والی خیر مشارالیه ابدالله تعالی ظلال اماراته و کمالاته بین الانسان فی ظل الوالد العظیم الشأن سپردند که از سراهتمام به ضبط و ربط و قبض و بسط این مشغول احصای قیام نمایند ، و بدو مفوض گشت که محصولات موقوفات محرره مزبور .

اولاً به عمارات رقبات معینه مذکوره صرف کنند ، بنوعیکه غبطه مرعی باشد ، و مستلزم از دیاد محصولات و اجارات گردد .

و ثانیاً بتعمیر و ترمیم مبانی خیرات موقوف علیها الاهم فالاهم و الاغبط فالاغبط . و بعد از آن در انتظام مهام مسجد و ظایف جد بجای آورد . امامی حسن الکلامی که در فنون قرائت و وقوف صاحب وقوف ، و در مقام ، رعایت شرایط و ارکان صلاه از تکبیره الاحرام تا سلام ثابت و راسخ الاقدام نصب فرماید ، که در لیالی و ایام بشغل شریف امامت از سر فراغ بال اشتغال نماید . و هر سال مبلغ سیصد و شصت دینار آنچه نقره سره مسکوک رایج کهنکی که هر دو دینار از آن

بوزن یکمقال و نیم دانگ باشد بدو رسانند ، چنانچه هر روز یکدینار باشد .

و همچنین ده نفر حافظ کلام الله حسن الصوت که در تجوید و قرائت کلام مجید فرید باشند ، که آنها لیل و اطراف النهار سیمایین العثابین والاسحار تلاوت نماید . و هر سال مبلغ دوهزار و یکصد و شصت دینار اقچه کبکی موصوف بایشان رسانند ، چنانچه مقتضی رای متولی شرعی باشد . و مصدری معین و مقرر فرماید که منصب صدارت حفاظ را شایستگی داشته باشد ، و در قرائت و تجوید و اصول ، ماهر و باهر ، و تا هر یک از حفاظ اقتضاء به آثار مرضیه [و] سنن سنیه او نمایند . و مرسوم و مقرری او را هر سال مبلغ سیصد و شصت دینار اقچه موصوفه مذکوره کبکیه بدو رسانند . و اگر کسیکه قابلیت صدارت داشته باشد منقود و ناموجود ، بدو نفر دیگر از حفاظ دهند ، تا در امر خطیر تلاوت خبیر بوده شروع نماید .

و ایضا مدرسی که به صیقل اذهان و افیه رنگ رنگ اعضاء و اشکال از صفحات اوراق معقول زدوده ، بر لال الهام صافیه نقوش سکوک و شبهات از الواح فروع و اجول معقول فرموده تعیین فرماید ، تا در مسجد مذکور بسط بساط درس علوم دینی و معارف یقینیه نموده ، حقایق مسایل بوسایل بیان وافی کامل ، و لسان شافی شامل ، بر چهره حال طلبه نگارد .

و معیدی با هشت نفر طالب علم نصب فرماید ، که اگر اذهان و طباع طلبه کرة واحدة درک معضلات نتواند معید مذکور اعاده سبق نماید ، تا اشکال ایشان انحلال یابد و در ایام تحصیل در مسجد مذکور بوظایف مذاکره و مباحثه قیام نماید .

و وظیفه مدرسی هر سال مبلغ یکهزار و دوست دینار اقچه فضی کبکی موصوف بدو رسانند .

و هر سال مبلغ نهصد و هشتاد دینار کبکی ممنوعت و وظیفه و مقرری معید و طلبه ، چنانچه رای جناب متولی مذکور لازالت امارته مرفوعه بین الجمهور باشد بدیشان رسانند .

و همچنین خطیبی که از شرایط و ارکان خطبه باخبر باشد نصب فرماید ، تا در ایام جمعاعات خطیبی بفضیح ترین

عبارتی نماید ، چنانچه مستمعان از آن محفوظ و بهر مور گردند . و هر سال مبلغ یکصد و بیست دینار اقچه فضی موصوف کبکی و وظیفه باو رسانند . و ایضاً دو نفر مؤذن صیب عارف الوقت که قبل الفوت ایام ولیالی بامر تاذین و مناجات حضرت لایزالی اشتغال نماید ، و ارباب طاعات را هنگام اداء واجبات اعلام کند . و هر سال مقرری ایشان را مبلغ سیصد و شصت دینار اقچه موصوف بایشان رسانند .

و ایضاً واعظی که در تفسیر آیات قرآنی ، و ترجمه احادیث نبوی گوی سیاق تا زخم جوگان بسی علما ربوده باشد ، تعیین فرماید ، تا در مسجد مذکور در دهور و شهر رنجوران امراض غفلت و جهالت را شربت خوشگوار نصیحت چشاند . و هر سال مقرری و وظیفه او مبلغ یکصد و پنجاه دینار باو رسانند ، و جهت مقرری و وظیفه ماه رمضان مبلغ یکصد و سی دینار اقچه موصوف کبکی .

و دو نفر معاشر خوان تعیین فرموده که در ایام جمعاعات عهد عنصعود الخطیب الی المنبر بحدیث معهود خواندن قیام نماید . و هر سال مبلغ یکصد دینار اقچه کبکی ممنوعت و وظیفه بایشان رسانند .

و هر سال مبلغ یکصد و بیست دینار اقچه فضی کبکی بمعلمی که در مسجد مذکور اطفال مسلمانان را تعلیم قرآن قدیم و تنزیل حکیم نماید رسانند .

و هر سال مبلغ سه هزار اقچه کبکی موصوف در وجه بفرم و آس خانقاه مذکور که به فقرا و مساکین و صادر و وارد رسانند ، چنانچه مقتضی رای منیر و فکر و تدبیر عالی جناب متولی باشد .

و هر سال یکصد دینار اقچه رایج کبکی موصوف در لیالی متبرکه بوجه حلاوة و نقل صرف نموده به جماعتیان رسانند .

و مبلغ یکصد و هشتاد دینار اقچه موصوف هر سال در وجه ثمن الدهن و البرز و الشمع و غیره که موجب استضاء مسجد و خانقاه باشد صرف گردانند ، و قنادیل و سرج افروخته دارند .

و دو نفر که قابلیت فراشی و بوابی داشته باشند تعیین

فرموده ، هر سال مبلغ پانصد و چهل دینار اقبه کبکی بایشان رسانند ، تا بوظایف فراشی و بوابی از افتتاح ابواب و انفلاق و تنظیف و ترشیش و بسط و طی فرش و سایر آنچه از لوازم این امر تواند مشغول گردید .

و چون تولیت شرعیه و اشراف و نظارت و موقوفات و مسیلات مذکوره مزبوره در مرتبه اول به عالی جناب دولت مآب ، لازال شمساً طالعا من افاق الحثمة و الکمال ، مفوض فرموده اند ، حق التولیه و الاشراف و النظارة سدس کل محاصیل موقوفات تعیین و تقریر فرمودند . و باقی عمله که احتیاج خواهند افتاد مثل نویسنده و سقا و وجه فرش لایقه بهر ای جناب متولی شرعی متعلق و منوط است که از موقوفات تعیین و ترتیب ، و هر چه از این مصارف معینه مبینه مثبته فاضل آید ، دو دانگ جناب متولی شرعی را باشد ، و چهار دانگ دیگر در وجه حصصی که بخرند ، و داخل رقبات شود مصروف فرمایند . و از مه این امور مطلقاً بهر ای صواب نمای دانش فزای بدعت زدای عبادت آرای جناب متولی مزبور متعلق و منوط گشته ،

و شروط آنکه رقبات وقفی را بزیرادت از سه سال به اجاره ندهند ، نه در عهد واحد و نه در عقود متعدده مختلفه ، و اصلاً به از باب استیلا و تغلب ندهند .
و مادام که صفحات اوراق لیالی و ایام بنقوش وجود عزیز شریف جناب متولی مزبور مزین و محلی باشد که دیگر می درین مناصب و اشغال مدخلی نداشته باشد . و بعد از طی نامه اعمار که الی یوم القیام منشور ، و ختام دولتش به طایب امتداد مستحکم باد ، مناصب و اشغال مذکوره از آن ذکور اولاد جناب مشارالیه باشد . تولیت شرعیه از ان اسن اولاد ، و اشراف از ان اوسط ، و نظارت از ان اصغر ، و حق السعی همان سدس مقرر اصل و ثلث فاضل بشرط الموجود میان اولادی که مباشر مناصب مذکوره باشند مشترک بالسویه دون الترجیح و التفاوت .

و اگر چنانچه اولاد زیاده از دونفر موجود نباشند ؛ مناصب بایشان منحصر ، و حق السعی همین طریق . و بعد از اولاد او ، بر اولاد اولاد او ، اولاد اولاد او ، و اما والدوا و تناسلوا .

بر نهج معین و مقرر مذکور و طریق مبین محرر مزبور و البیان واقفان متراوجان مشارالیهما ، تقبل الله بفیض فضله و عمیم طوله حسناتهما ، تصریح فرمودند و تعیین کردند ، و حرام گردانیدند تغییر و تبدیل این خیرات باقیات ، و شروط و منصوص معینات مشروحات وافیات ، بر کافه مسلمین و مسلمات ، سیما بر مباشران امور موقوفات و طلب محاسبات و جواز توزیعات تحصیصات و حوالات . « فمن بدله بعد ما سمعه ، فانما اثمه علی الذین یبدلونه ، ان الله سمیع علیم » و علی المغیر و الساعی فی تغییره و تبدیله ، لعنة الله تعالی و الملائكة و الناس اجمعین .

رجاء صادق و امید و اتق که حضرت خالق ، چنانچه واقفان خیران و البیان متراوجان مشارالیهما ، توفیق اتفاق و ترمیم مبانی خیرات ارزانی فرموده ، عالی جناب دولت مآب متولی مذکور مدت ظلالة ماتعاقبت الاعوام و الشهور ، تأیید احکام احکام تأییدات محصل ، و در فردوس اعلی ایشان را و ساعیان را مقام و ماوی دهد . و الحمد لله اولاد و آخراً ، و الصلوة و السلام علی خیر من اوتی معجزاً باهراً ، و علی اولاده و اصحابه باطناً و ظاهراً .

و همچنین شرط فرمودند که اگر عوداً بالله تعالی جناب دولت قیاب متولی را نسل اولاد ذکور منقطع گردد ، امور محرره مذکوره ، از تولیت شرعیه ، و اشراف ، و نظارت از ان اناث اولاد او باشد ، و اولاد اولاد همین طریق ، ماتعاقبوا و تناسلوا ، بطناً بعد بطن ، و نسلاً بعد نسل .

و عقوبت از آنکه در عالی مجلس شریف ، و سامی دیوان دین حنیف ، در ضمن مرافعه شرعیه ثابت و مبین و واضح و مبرهن شد . نزد حضرت شریعت پناه ، تقوی شعار ، مخدوم مطاع ، ناشر صحایف العلوم الدینیة و المعارف الیقینیة فی الارباع و الاصقاع ، اعنی حاکم عادل مرافع الیه ، که صدر این کتاب به سجل شریف [او] مزین و محلی خواهد گشت ، اعلی الله تعالی لاتصاحب رایات الدرر و الفتوی و رفع اعلام العلم و التقوی [تعالی] شانه و رفع محله و مکانه ، به شهادت مولانا و صاحب اعظم رکن الملة و الدین ضیاء الاسلام و المسلمین حسن بن مولانا اعظم اکمل اکرم ، اقدم ، صفی الملة و الدین محمود بن مولانا اعظم سعید ملاذالقضاة و الموالی